

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

**What makes a psychopath?
Neuro-developmental pathways to
immoral and antisocial behavior**

Baris O. Yildirim (2016), Istanbul: Belge Yayınları, 481 pp.

► **Inti A. Brazil**

universitair docent aan de Radboud
Universiteit

Door de eeuwen heen zijn er tal van theorieën ontwikkeld over wat precies psychopathie is en hoe zij zich verhoudt tot het hebben van een 'gewone' antisociale persoonlijkheid. Tegenwoordig wordt psychopathie beschouwd als een ernstige persoonlijkheidsstoornis die gekenmerkt wordt door onder andere gebrek aan empathie, moeite met het aangaan van diepgaande relaties, veelzijdige criminaliteit en agressie. Deze omschrijving lijkt misschien eenduidig, maar er bestaat nog steeds veel onenigheid wat de juiste definitie van psychopathie zou moeten zijn. Dit vormt een groot probleem, omdat een effectieve behandeling van psychopathie vraagt om een goede omschrijving van wat het construct inhoudt.

In *What makes a psychopath? Neuro-developmental pathways to immoral and antisocial behavior* probeert Yildirim een oplossing te vinden door psychopathie vanuit een historisch perspectief te bekijken en te herdefiniëren in het kader van hedendaagse neurowetenschappelijke kennis. In het eerste deel wordt er een mooi overzicht gegeven van de historische ontwikkelingen. Zo beschrijft hij dat de term psychopathie vroeger gebruikt werd om allerlei persoonlijkheidsstoornissen aan te geven. Het is pas sinds de afgelopen eeuw

dat de term sterk verbonden is geraakt met criminaliteit.

Daarnaast geeft hij aan dat er verschillende subtypes bestaan die erg kunnen verschillen in persoonlijkheidsstructuur, cognitieve en biologische kenmerken, en ontwikkelingspaden. Door deze verschillen zou er een onderscheid bestaan tussen primaire en secundaire psychopathie. Primaire psychopathie kenmerkt zich door genetisch bepaalde afwijkingen in breinnetwerken die betrokken zijn bij het verwerken van aversieve informatie (bijvoorbeeld negatieve emoties van anderen). Bij de ontwikkeling van secundaire psychopathie spelen genen een minder prominente rol en ligt de nadruk op omgevingsfactoren die een slechte invloed hebben op de ontwikkeling. Ondanks deze tweedeling bestaat er nog steeds erg veel diversiteit in subtypes psychopathie. Yildirim suggereert dat de subtypes binnen primaire en secundaire psychopathie beter te omschrijven zijn als ook rekening gehouden wordt met de mate van zelfcontrole en afwijkingen in emotieverwerking.

Vervolgens wordt de aandacht verlegd naar de rol van biologie in de ontwikkeling van psychopathie, waarbij het onderscheid tussen primaire en secundaire psychopathie centraal blijft. Een van de hypothesen die ontwikkeld wordt, is dat een disbalans in het serotonerge systeem zou kunnen leiden tot emotionele dysregulatie. Bij primaire psychopathie zou er misschien sprake zijn van overregulatie, waardoor stressreacties te snel uitdoven en niet tot volwaardige emotionele belevingen leiden. Bij secundaire psychopathie zou er misschien juist sprake kunnen zijn van het omgekeerde. Daarnaast zou primaire psychopathie zich kenmerken door verhoogde

activiteit in het dopaminesysteem, wat tot een overgevoeligheid voor beloning zou moeten leiden. Als laatste wordt de rol van het hormoon testosteron in het tot stand komen van antisociaal gedrag besproken. Een van de conclusies is dat testosteron op zich niet tot antisociaal gedrag leidt, maar dat de interactie tussen omgeving en testosteron wellicht een belangrijke rol speelt.

Yildirim genereert een groot aantal hypothesen in zijn boek. De uitdaging zal liggen in het vertalen van deze vooronderstellingen naar de praktijk. Dit heeft niet alleen te maken met de hoge moeilijkheidsgraad van het verrichten van wetenschappelijk onderzoek in populaties gekenmerkt door psychopathie, maar ook door de haalbaar-

heid van een aantal van de gemaakte voorstellen. Bijvoorbeeld, nadat er met veel moeite vijftig geschikte kandidaten met psychopathie zijn gevonden voor deelname aan onderzoek, moet er een onderverdeling komen in primair en secundair en ook nog eens een splitsing afhankelijk van de mate van zelfcontrole en emotieverwerkingsproblemen. Per saldo blijven er weinig kandidaten over per subgroep in dit voorbeeld, wat het doen van onderzoek over de validiteit van het voorgestelde theoretische kader aanzienlijk bemoeilijkt. Ondanks deze praktische uitdagingen geven de nieuwe theoretische inzichten die Yildirim heeft ontwikkeld een nieuwe impuls aan het denken over de definitie van psychopathie.

De schat van je leven: Herinneringen ophalen met mensen met dementie

Herlinde Dely (2015)

Howest: Kennispunt Mantelzorg 280 pp.
9789462670501 (Het betreft drie boeken in een box)

► **Antoinette Vissers**
casemanager dementie

In deel 1 ('Herinneringen en dementie') wordt uitleg gegeven over dementie en het belang en de kracht van het verleden. Het is voornamelijk geschreven voor mantelzorgers en vrijwilligers en er is een klein hoofdstuk besteed aan informatie voor de professional. Zij worden geprikkeld om de persoon voor wie ze zorgen, te herontdekken. De focus wordt verlegd van wat een persoon met dementie niet meer kan naar wat hij nog wél kan. Tevens richt de schrijfster zich op de draaglast en draagkracht van de mantelzorger.

Met de aankoop van het boek wordt in Deel 1 met een code toegang gegeven tot een website over reminiscentie met extra inspiratie en beeldmateriaal. Achter in Deel 1 worden andere inspiratiebronnen om het verleden te verkennen genoemd. Deze inspiratiebronnen worden met name voor de Vlaamse lezer gegeven, maar er worden ook enkele tips aangedragen voor de Nederlandse gebruiker van het boek.

In het tweede deel ('Themaboek') worden negen thema's gelinkt aan het verleden met handvatten om ermee aan de slag te gaan. Het is praktisch met veel beeldmateriaal en nodigt uit om in gesprek te gaan over het verleden.

Het laatste deel ('Levensboek') van de box betreft een werkboek waarin met behulp van informatie, foto's en beeldmateriaal een levensboek gemaakt kan worden voor de persoon met dementie. Het fotomateriaal en het levensboek zijn ook via de website met de persoonlijke code te downloaden. De website omvat een gigantische